7/7393

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

Sayı : 026.21/2002/SPGY/221082
Konu : Yazılı Soru Önergesi

15.07.2002
SÜRELİ - ÇOK İVEDİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 30 Mayıs 2002 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-15313 sayılı yazıları.

Yozgat Milletvekili Sayın İlyas Arslan'ın 7/7393 Esas No'lu yazılı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla arzederim.

Prof. Dr. Şükrü Sina GÜREL
Dışişleri Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

EKLER:
EK-1 Soru önergesi yanıtı
EK-2 Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sayısını gösteren tablo

7/7093

YOZGAT MİLLETVEKİLİ SAYIN İLYAS ARSLAN'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ

Yurtdışına çalışmak amacıyla 1960'lı yıllardan itibaren birçok vatandaşımız işçi olarak gitmiş, zamanla ailelerini de yanlarına alarak çalıştıkları yerleri yurt edinmişlerdir. Bugün 4-5'inci kuşakların yaşadığı bu yerlerde vatandaşlarımızın sayıları 5 milyon civarına ulaşmıştır.

Yurtdışındaki vatandaşlarımız yaşadıkları devletlerde tasarruflarıyla bir ekonomik güç, devletimiz için de sürekli akan bir döviz kaynağı olmuşlardır. Son yıllarda ticari alanlarda etnikliklerini artıran vatandaşlarımız yaşadıkları devletlerin vatandaşlıklarına geçerek siyasi alanlarda da etkinlik göstermeye başladıkları gibi yaşadıkları yerlerde gayrimenkul almaya da başlamışlardır.

Yeterli sayıda temsilcilik ve personelle bu vatandaşlarımıza hizmet etmek başlıca görevleri arasında olan Dışişleri Bakanlığı, ülkemizin prestiji ve uluslararası saygınlığı bakımından ciddi imkanlarla donatıldığı halde temsilciliklerimizdeki çalışma sisteminin ve zaman zaman kapılarda oluşan kuyrukların devletimize ve milletimize yakışmadığını vurgulamak istiyorum. Vatandaşlarımızın yaşadığı devletlerde maruz kaldıkları yabancı muamelesinden sonra, kendi temsilciliklerimizde hakettikleri muamelenin de ötesinde karşılanması ve ağırlanmasının devletimize ve Dışişleri Bakanlığı'na yakışacağını düşünüyorum.

Yine sözü edilen binlerce vatandaşımızın yaşadıkları yerlerde birçok sorunla karşı karşıya kalmaları, bu sorunların Avrupa şartlarında dini, sosyal, kültürel ve dil içerikli olması ve çözümün ancak devlet eliyle ve devletlerarası hukuk çerçevesinde sağlanabilecek olması devletimize çok ciddi görevler yüklemektedir.

SORULAR:

1. Yurtdışında çalışmak amacıyla giden vatandaşlarımızdan hangi devletlerde aileleriyle birlikte kaç kişi yaşamaktadır?
2. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza hizmet etmek başlıca görevlerinden olan Dışişleri Bakanlığı yeterli temsilcilik, donanım ve personelle çalışmakta mıdır?
3. Avrupa'nın bilinen kentlerinde bulunan dış temsilciliklerimize işlerini yaptırmak amacıyla giden vatandaşlarımızın oluşturduğu, devletimize milletimize yakışmayan kuyrukları nasıl karşılıyorsunuz?
4. Vatandaşlarımızın yaşadıkları devletlerde maruz kaldıkları yabancı muamelesinden sonra kendi temsilciliklerinde hak ettikleri muamelenin de ötesinde karşılanması ve ağırlanması konusunda ne tür çalışmalar yapmaktasınız?
5. Yurtdışında göçmen olarak yaşamanın getirdiği sorunlar ve çözümlerinin neler olduğu konusunda bir çalışmanız var mıdır?
6. Özellikle Avrupa'da yaşayan vatandaşlarımızın Avrupa Birliği vatandaşı olma uğraşlarına ne gibi kolaylıklar sağlıyorsunuz? Bakanlık olarak Avrupa'da yaşayan, değerlerinden kopmamış bir Türk toplumu oluşması hususunda ne tür çalışmalarınız vardır?
7. Özellikle Avrupa devletleri vatandaşlıklarına geçmek isteyen, oturma müsaadesi olan vatandaşlarımızın çifte vatandaşlık mümkün olmadığı hallerde, devletimizdeki kişisel hak ve yükümlülüklerinin kullandırılması hususu nedir? Bu konuda çalışmalarınız var mıdır?

8. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın okula gitme oranı ile lise ve üniversiteye gitme oranları nedir?
9. Kaç vatandaşımız Türk vatandaşlığından çıkarak yabancı devlet vatandaşı olmuştur?
10. Yabancı devletlerde doğup ve büyümek zorunda olan, sayıları yüz binlerle ifade edilen vatandaşlarımızın, değişik devletlerde yaşamalarından kaynaklanan, dil, din, kültür farklılaşmalarının ve devlet, millet olma niteliklerini zamanla kaybetme tehlikesinin farkında mısınız? Bizler için çok büyük önem arz eden bu vatandaşlarımıza sahip çıkacak çalışmalarınız ve düşündüğünüz projeleriniz var mıdır?

YANITLAR:

Türkiye'den Batı Avrupa ülkelerine ve özellikle Almanya'ya göçün temelinde ekonomik nedenler yatmakta olup, geniş anlamda bu göç, II. Dünya Savaşı sonrasında başlayan ve bu ülkelerin 50'li yılların sonları ile 60'lı yılların başlarında ivme kazanan, savaşta yıkılan ekonomilerinin yeniden canlandırılması süreci çerçevesinde başgösteren işgücü açığının karşılanmasına yönelik taleplerinden kaynaklanmıştır.

Vatandaşlarımız, aradan geçen yıllarda bulundukları ülkelerin ekonomik gelişimlerine emekleriyle önemli katkılarda bulunmanın yanısıra, ülkemize de gerek maddi yönden, gerek ülkemiz ile yaşadıkları ülkeler arasındaki bağların pekişmesi, çeşitlenmesi ve derinleştirilmesi bakımından önemli yararlar sağlamışlar, bugün de Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği yolunda Türkiye ile AB ülkeleri arasında sağlam bir bağ oluşturmaktadırlar.

1980'li yıllardan itibaren vatandaşlarımızın ve çocuklarının bulundukları ülkelerdeki statülerinin geçici değil, giderek daha kalıcı bir nitelik kazandığının her iki tarafça da anlaşılmaya başlanması üzerine başlangıçtaki deneyim eksikliğinin de etkisiyle, vatandaşlarımıza götürülen hizmetlerde büyük oranda iyileştirme gerçekleştirilmiştir. Türk Hükümetleri, Devletimizce ve evsahibi ülkeler tarafından göçmen vatandaşlarımıza sağlanan hizmetlerin daha da iyileştirilmesine yönelik her türlü çabayı, olanaklar ölçüsünde, göstermeye devam etmektedir.

Bu kalıcı nüfusun bir yandan bulundukları ülkelerin toplumlarına uyumlarını sağlarken, diğer yandan anavatanlarıyla olan kültürel bağlarının korunması bugün çözmeye çalıştığımız sorunların başında gelmektedir.

Bu çerçevede, ülkemiz, bir yandan kendi üzerine düşen görevleri yerine getirmek için sözkonusu vatandaşlarımızla diyalog halinde çalışmalarını sürdürürken, diğer yandan da evsahibi ülkeler nezdinde vatandaşlarımızın sorunlarının takipçisi olmaya devam etmektedir.

Yurtdışında yaşayan Türk nüfusunun genelde genç bir yapıda olması nedeniyle okul çağında olan çok sayıda vatandaşımız bulunmaktadır. 3.5 milyon civarında Türk'ün yaşadığı Avrupa'da yaklaşık 1 milyon vatandaşımız eğitim çağındadır. Avrupa'da yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarından yüksek öğrenim görenlerin sayısı yaklaşık 25 bin'dir. Bunların 20.631'i Almanya'da yüksek öğrenim görmektedir.

Vatandaşlarımıza Türkçe dil eğitimleri ve diğer eğitim sorunlarında yardımcı olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca yurtdışına gönderilen Türkçe öğretmenleri, Eğitim Ataşelik/Müşavirlikleri ile Büyükelçiliklerimiz ve Başkonsolosluklarımızın destekleriyle görevlerini yerine getirmektedir. Aynı şekilde Din Ataşelikleri/Müşavirlikleri yönetiminde yurtdışında görev yapan, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yurtdışına gönderilmiş olan din

görevlileri de Cumhuriyetimizin laiklik ilkesine uygun bir şekilde vatandaşlarımızın köktendinci akımlarca istismar edilmemesi amacıyla vatandaşlarımızı dini konularda aydınlatmak ve temel dini vecibelerini yerine getirmelerine yardımcı olmak üzere çalışmaktadır.

Halen vatandaşlarımıza Türk dili ve kültürü dersleri vermek üzere 12 ülkeye 1000'den fazla öğretmen gönderilmektedir. Bunların 524'ü Almanya'da görev yapmaktadır. Öte yandan, vatandaşlarımızın dini ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 25 ülkede yaklaşık 1000 din görevlisi görevlendirilmiştir.

Türklerin yoğun olarak yaşadıkları Avrupa ülkelerinin ilgili üst düzey yöneticileriyle yapılan görüşmelerde, eğitimin yurtdışında yaşayan Türk toplumunun en önemli ve çözümü için öncelikle çaba sarf edilmesi gereken sorunu olduğu, eğitim yetersizliğinin işsizlik, statü kaybı, ayırımcılık gibi sorunlara da kaynaklık ettiği hususlarında görüşbirliğine varılarak, bu çerçevede ebeveynlerin ve yetişkinlerin eğitimiyle anaokullarından üniversite öğrenimine kadar uzanacak bir yelpazede ortak eğitim kampanyalarının başlatılması hususunda mutabık kalınmıştır.

Sözkonusu ülkelerdeki Büyükelçiliklerimizin görüşleri esas alınarak, Bakanlığımızda, ilgili kurum ve kuruluşlarımızın da iştirakiyle yürütülen çalışmalar neticesinde bir Eğitim Eylem Planı (EEP) hazırlanmıştır. EEP, vatandaşlarımızın eğitim yetersizliklerinin nedenlerine ilişkin tespitlerle, Türk ve ilgili ülke makamlarınca bu yetersizliklerin giderilmesi için alınması gereken önlemleri içermektedir.

EEP'nın ana unsurlarını şöyle özetlemek mümkündür.

a) Yurtdışında yaşayan ailelerin, çocuklarının eğitim alanında mevcut haklarına bizzat sahip çıkmaları gerektiği konusunda bilinçlendirilmeleri.

b) Okul yönetimleri ve öğretmenlerin Türk çocuklarının değerlendirilmesinde onların kültürel özelliklerinin, yaşadıkları çevre farklılıklarının dikkate alınması gerektiği hususunda aydınlatılması.

c) Geleceklerinin eğitimlerine bağlı olduğu bilincinin çocuklara aşılanması.

Vatandaşlarımızın kimliğinin korunmasında dilin ne kadar önemli olduğu gözönünde tutularak çocukların mutlaka Türkçe ve Türk kültürü derslerine gitmeleri sağlanmaya çalışılmakta, ayrıca, sözkonusu derslerin sabah saatlerine kaydırılmasının ve not ortalamasına girecek şekilde seçmeli ders olarak kabulünün gerekli olduğu, ilgili makamlar nezdinde her fırsatta vurgulanmaktadır.

Okul öncesi eğitim, çocuklarımızın eğitim hayatında hayati rol oynayan bir kademedir. Bu kurumlar, Türk çocuklarının Almanca öğrenmeleri, Alman okul sistemine alışmaları, ilerideki kademelerde kullanacakları ön bilgi ve becerileri edinmeleri bakımından gereklidir.

Avrupa'da gelişen teknolojiyle birlikte nitelikli elemana olan talep artmakta ve niteliksiz işçi kesimindeki işsizlik büyümektedir. Son yıllarda Türk gençlerini mesleki eğitim için teşvik etmek amacıyla projeler yürütülmektedir. Bu projeler çerçevesinde öncelikle mesleğe hazırlık kursları, meslek eğitimi imkanları, mesleki tekamül kursları ve bu kursların mali yönden nasıl desteklendiği konularında vatandaşlarımızı bilgilendirici çalışmalar yapılmaktadır.

Hükümetimiz, vatandaşlarının mutluluğu ile esenliğine ve bulundukları ülkeye, yaşadıkları toplumun da huzur ve yaşam düzeyine katkıda bulunacak şekilde uyum sağlayabilmelerini teminen, Türk vatandaşlığını kaybetmeden yaşadıkları ülke vatandaşlığını

kazanmalarına imkan veren, çağdaş ve liberal anlayışa uygun değişiklikleri mevzuatında benimsemiş, yürürlüğe koymuş ve bu uygulamayı sürdüregelmektedir.

Vatandaşlarımızın bulundukları ülkelerde etkin bir topluluk oluşturabilmesi için siyasi haklara sahip olmaları önemlidir. Ancak, genel seçimlere katılma hakkının vatandaşlığa bağlı bir siyasi hak olduğu kabul edildiği cihetle, tek vatandaşlığa sahip Türkler oy kullanma hakkına sahip bulunmamaktadır.

Bu çerçevede, özellikle Almanya gibi çifte vatandaşlığı kabul etmeyen ülkelerde yaşayan ve bu ülkenin vatandaşlığına geçmek için Türk vatandaşlığını kaybetmek istemeyen çok sayıda vatandaşımızı yaşadıkları ülkelerdeki haklarından mahrum bırakmamak gayesiyle, Türk vatandaşlığından çıkışın kolaylaştırılması ve vatandaşlıktan çıkan Türklerin bazı konularda vatandaş muamelesine tabi tutulmalarını mümkün kılmak amacıyla, 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 20. ve 29. maddelerinin değiştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır.

Bu amaçla çıkarılan 4112 sayılı Kanun uyarınca, Türk vatandaşlığından izinle ayrılan kişilere verilen özel bir kimlik belgesi (Pembe Kart) sayesinde, bu kişiler siyasi haklar dışında, Türk Vatandaşlığından kaynaklanan tüm hak ve güvencelerden yararlanabilmektedirler.

Türk vatandaşlığından izinle ayrılan ve 4112 Sayılı Kanunla bu Belge hamili bulunan kişilerin yeniden Türk vatandaşlığına alınmalarına engel teşkil edecek hiçbir husus da bulunmamaktadır.

İçişleri Bakanlığımızca 1990-2002 yılları arasında 420.473 kişiye Türk vatandaşlığından çıkma izni verilmiştir.

Bakanlığımız, 93 ülkedeki Büyükelçiliklerimiz ve çoğunluğu Avrupa'da bulunan 59 Başkonsolosluğumuzla yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sorun ve sıkıntılarının çözümüne yardımcı olmak için tüm imkanlarını kullanarak çalışmalarını sürdürmektedir.

7/7393

EK-2

ÜLKE ADI	***TAHMİNİ T.C. VATANDAŞ SAYISI****
ABD	*220.000*
Avustralya	*130.000*
Avusturya	*186.643*
Azerbaycan	*4.500*
Belçika	*67.010*
Beyaz Rusya (Belarus)	*154*
Danimarka	*52.159*
F.Almanya	*1.998.534*
Finlandiya	*1.981*
Fransa	*340.000*
Güney Afrika	*1.100*
Gürcistan	*2.300*
Hollanda	*319.600*
İngiltere	*80.000*
İrlanda	*500*
İspanya	*1.289*
İsrail	*22.000*
İsveç	*60.000*
İsviçre	*79.497*
İtalya	*5.284*
Japonya	*2.424*
Kanada	*40.000*
Katar	*1348*
Kazakistan	*6.000*
Kırgızistan	*3.200*
Kuveyt	*1.671*
Libya	*2.650*
Lüksemburg	*287*
Moldova	*1.000*
Norveç	*10.915*
Özbekistan	*700*
Portekiz	*154*
Rusya Federasyonu	*18.000*
S.Arabistan	*100.000*
Tacikistan	*400*
Türkmenistan	*5.000*
Ukrayna	*550*
Ürdün	*1.600*
TOPLAM	**3.768.450**

* *Verilere, bulunulan ülke vatandaşlığına geçen ve/veya çifte vatandaş statüsüne sahip vatandaşlarımız da dahildir.*